

Ons vertrouwde P&P logo !

INHOUD

In Het Aards Paradijs Sarcochilus ceciliae

Een uitgave van P&P Orchids.

Niets uit deze publicatie mag op enigerlei wijze worden overgenomen zonder uitdrukkelijke toestemming van de uitgever. Het verlenen van toestemming tot publicatie strekt zich tevens uit tot het in enige vorm elektronisch beschikbaar stellen. Hoewel aan deze publicatie uiterste zorg is besteed, aanvaarden de uitgever noch de redactie enige aansprakelijkheid voor schade ontstaan door eventuele fouten en/ of onvolkomenheden in deze uitgave.

In Het Aards Paradijs

André De Prins

Wanneer de verwarmingsketel zijn eentonig liedje ronkt, terwijl de eerste snippersneeuw, voortgejaagd door dunne oostenwinden, het nodig maakt dat we onze kraag hoger opzetten en ons hoofd dieper tussen de schouders intrekken, dan is het verschil tussen de natuurlijke groeiplaatsen van onze planten en onze kunstmatige kasruimte maximaal. Dan is daar het noodzakelijke verzorgingsgevoel dat we koesteren om onze verzameling door de gure donkere tijd te helpen. Dan rekenen onze orchideeën op onze kennis en onze toewijding.

Hoog in mijn kas staan in een paar schalen de bloempotjes met de steen-Laelia's. Dit is een groep van meestal miniatuurplantjes uit de Laelia soorten. Ze zijn afkomstig uit Brazilië. De kleinste vertegenwoordigers : *Laelia liliputiana* (soms ook wel lilliputana geschreven), *Laelia reginae* en *Laelia ket-tieana* zijn maar enkele centimeter groot, bulben en blad inbegrepen. Het merendeel komt voor in de provincie Minas Gerais. Ze groeien vooral op verweerde steenbodem rijk aan mineralen, op gevaarlijke rotsuitsteeksels en bijna onbereikbare standplaatsen. Soms zijn hun wortels, die zich in groeven en spleten vastzetten, slechts bedekt met wat korstmossen. Zij groeien in gebieden meestal tussen 1000m tot boven 2000m hoop. Het vindgebied van enkele is soms beperkt tot een berg en als orchideeënjagers (= plunderaars) zo een gebied onder handen nemen is het best te verstaan dat in de natuur sommige erg kwetsbare soorten helemaal verdwenen zijn.

Laelia esalqueana bvb. is na de eerste ontdekking tientallen jaren onvindbaar geworden doordat de eerste vindplaatsen door bosbranden geteisterd werden. Pas in de jaren 70 heeft men de soort herontdekt op een plaats die veel hoger lag, in een alpine omgeving zonder bosbrandgevaar.

Uiteraard brengt dat zijn gevolgen in onze kas voor de verzorging : de meeste steen-Laelia's krijgen in hun groeiseizoen zeer grote hoeveelheden regen. Daarbuiten is er een droge tijd met zeer veel zon, hoge temperaturen overdag, soms tot 35°C en koude nachten. De droge periode overleven ze alleen door de sterke dauwvorming 's nachts waardoor de planten druipnat worden. Daar ze in de dag de brandende zon moeten trotseren, kunnen ze zo overleven zonder regen. We trekken hieruit soms

juiste en soms onjuiste conclusies.

Het groeien in volle zon op een bijna kale rotsformatie doet ons verkeerdelijk besluiten dat deze Laelia's in de zomer het heerlijk zouden vinden als ze van de blakende zon kunnen genieten. Dat is mis. Vooreerst leven wij niet op een hoogte van 1000 tot 2000m, waardoor het in die bergstreken uiteraard al koeler is. Als de zon bijna loodrecht boven het hoofd de temperatuur dan tot 35°C kan krijgen, is het hier bij ons midden in de zomer op een onbeschaduwde plaats soms rond de 50°C. Dat merkten we als we vorige zomer in het midden van de dag het koetswerk van de auto aanraakten. Daarbij komt dat er meer uren zonneschijn bij ons zijn op een heldere dag en er daardoor ook meer zonneënergie over de planten komt. Maar vooral de bouw, het uitzicht van deze Laelias moet ons doen nadenken. De meeste hebben korte, gedrongen of kogelvormige bulben met daar bovenop 1 of 2 gevouwen, dikke, tamelijk korte bladeren. Als nu de zon met al haar kracht midden op de dag op die plantjes schijnt, bijna loodrecht, is er slechts een heel klein deel van die bladeren dat de zon vlak bovenop krijgt. Ik zou bijna zeggen, alleen de punten van de bladeren; de zijanten ontvangen afglijdende stralenbundels. Ook de bulbjes zijn goed beschermd door die dikke bladeren die recht bovenop de bulb staan en zo zonbescherming bieden. Al bij al is er maar een klein gedeelte van het plantenoppervlak dat loodrecht beschenen wordt. Bij ons in volle zomer vallen de stralen steeds onder een meer schuine hoek zodat ze meer zonbeschenen zijn. Hoogstens zouden we de potjes schuin kunnen plaatsen met de bladpunten in de richting van de zon, maar op onze hoogteligging van enkele tientallen meter boven de zeespiegel is de warmte dan toch nog te groot.

We moeten deze Laelia's zoveel mogelijk licht geven, maar volle zon is funest en verbranden doen ze zeer gemakkelijk bij ons.

Het is een hele klus, maar elke avond zet ik de schalen met de bloempotjes van hoog in de kas, beneden op de grond om zo koel mogelijk te staan tijdens de nacht.. `S morgens worden ze weer hoog en heel licht boven in de kas geplaatst.

Planten van een alpine groeiplaats hebben een hekel aan een dompige omgeving. Daarom is de nabijheid van een ventilator of een verluchttingsraam een goede oplossing. Veel frisse lucht is een pluspunt.

In de schalen onder de potjes heb ik mousse of mos liggen dat altijd goed vochtig is. Tijdens het groeiseizoen krijgen ze ruim water. Daarbuiten worden ze bijna droog gehouden, maar de mousse en/of het mos blijven nat ontvangen. Buiten de somberste winterdagen worden de planten dagelijks met het fijnste nevelspuitje bevochtigd.

Het substraat : in de tijdschriften heb ik meestal een mengsel beschreven gevonden van varenwortel met veenmos en soms ook denneschors. Ik heb wat anders geprobeerd. Rond het huis en de garage liggen breukstenen (flag stones) sinds vele jaren. Door de winters die er over heen gingen, zijn er enkele van die stenen gaan afschilferen. Natuurlijke erosie door water dat tussen de dunne laagjes in de winter bevroor en de stenen doet splijten. Deze afschilferingen heb ik verzameld en in kleine stukjes gebroken. Het gruis materiaal dat daarbij ontstond heb ik ook bijgehouden. De grofste schilfers legde ik onderaan, vertikaal in de bloempotjes. Ik verspreidde de wortels zo goed het ging en vulde daartussen met kleinere deeltjes, tot bijna aan de onderkant van de bulben.

Laelia kettieana

Daar bovenop strooide ik van het fijnste gruis materiaal een dun laagje tot aan de wortelhals. Er bleven vele spleten en holten over in de bloempot. Bovenop legde ik een dun laagje mos dat op de rand van een betonmuurtje in de tuin groeit. Zo staat alles netjes in het groen en kan er lang na een nevelbeurt water verdampen rond mijn mini Laelia's.

De reden waarom ik over de juweeltjes schrijf is meervoudig. Eerst is er de mislukking die ik jaren geleden had met mijn *Laelia cinnabarina* uit deze groep. Een pracht van een plant, die ik gebruikte om kruisingen te maken met *Cattleya*'s. De resultaten zijn wonderbaar, maar spijts alle goede zorgen ging de *L. cinnabarina* in het traditioneel *Cattleya* mengsel jaar na jaar achteruit tot hij morsdood was. Alles geprobeerd, behalve steenbodem, niets hielp.

Twee jaar geleden kwam ik in het bezit van 2 piepkleine zaailingen van *Laelia cinnabarina*. Groeien deden ze niet, tot ik ze in het najaar van 1995 ten einde raad maar in het steenmengsel van de volgroeide Laelia's zette.

Laelia cinnabarina

Na twee jaar gesukkel zijn ze zich op enkele maanden al gaan herpakken en een ervan produceert al een nieuw uitloperkje. Dus dat lijkt tot hertoe positief

Een andere reden is dat ik sommige enthousiasten die zich zo een of meer steen Laelia's zouden aanschaffen omdat ze zo bekoorlijk zijn als ze in bloei worden aangeboden, wil opmerkzaam maken op de groeivoorwaarden die deze planten verkiezen. Men moet er de moeite en de tijd voor over hebben. Literatuur naslaan is zeer noodzakelijk. Zo is een van deze Laelia groep, nl *Laelia harpophylla* geen steenbewoner maar een echte epifyt. Hij lijkt veel op *Laelia cinnabarina*, die eveneens met wat meer schaduw gediend is, maar hij past zeker niet in de schaal tussen de overige leden van de groep.

Lezen, observeren, herbeginnen na mislukkingen, het hoort allemaal bij onze hobby. Vooral positieve ervaringen uitwisselen met liefhebbers die gelijkaardige soorten bezitten kan alleen onze planten maar ten goede komen. Doen !!

Sarcochilus ceciliae

Patrick Mannens

In '92 werd een samenaankoop georganiseerd bij de Australische firma 'Burleigh Park Orchid Nursery' door ORCHIKA. Het betrof zaailingen die met telkens een 10-tal plantjes werden aangeboden in kleine verspeenflesjes. De prijzen waren schappelijk (12\$) en in het aanbod zaten erg mooie zaken. En vooral ook zeldzame en quasi onbekende soorten. Ik

weet niet hoe andere liefhebbers dan reageren, maar bij mij komt dan de drang op om naast enkele bekende planten eens nader kennis te maken met zoiets raars, zeldzaams.

Mijn oog viel op het mij bekende geslacht *Sarcochilus* met de mij onbekende vertegenwoordiger *S.ceciliae* a en b. a zou de roze variëteit zijn, b een iets afwijkende vorm. De plant zou warm te kweken zijn, maar daar hield alle verdere informatie op. De bestelling kwam al snel toe. Het stugge 'gras' in de betreffende flesjes schrok me aanvankelijk wat af. Haast geen wortel te bekennen, hoe moest dat gaan? Gelukkig beschikte ik net over vers sphagnummos. Een stammetje kriekehout omwonden met dat mos moest als basis dienen. Dagelijks besproeien en een schaduwrijk plaatsje in de warme *Phalaenopsis* serre moest de juiste atmosfeer scheppen. En ja hoor, een succes, een 5-tal plantjes van elke variëteit maakten volop wortels en sloegen duidelijk aan. De anderen echter droogden uit en schrompelden weg tot een dor plukje stro.

Na twee jaar verscheen de eerste bloemvorm in de variëteit a. Hier ontstond een 20-tal cm lange, dunne bloemaar met een drietal bloempjes. Die bloempjes openden zich een voor een en zaten ver van elkaar op de aar geschikt. In het derde jaar bloeide dat zelfde plantje weer, nu met een 7-tal bloempjes, welke elkaar qua bloeitijd overlaptten en welke vooral dichter bij elkaar stonden. Ze vormden samen een echt compact geheel. In het vierde jaar bloeiden 3 plantjes, allemaal de roze 'a' variëteit. Het meest volgroeide plantje bloeide een 2-tal maanden lang ononderbroken. Elk bloempje hield ongeveer 14 dagen en de aar leek alsmaar nieuwe knopjes te ontwikkelen. Samen ruim 20 bloempjes. De twee andere plantjes bloeiden nog

minder uitbundig, vergelijkbaar met de eerste bloei van het sterkste plantje. Al deze drie bloeiende plantjes zitten samen op een tak. Op die tak staan 5 plantjes. Van deze 'a' variëteit heb ik nog een plantje afzonderlijk zitten, doch dat bloeide nog niet. Van de 'b' variëteit restten me nog drie plantjes, die even volgroeit ogen doch ook nog op hun eerste bloem laten wachten.

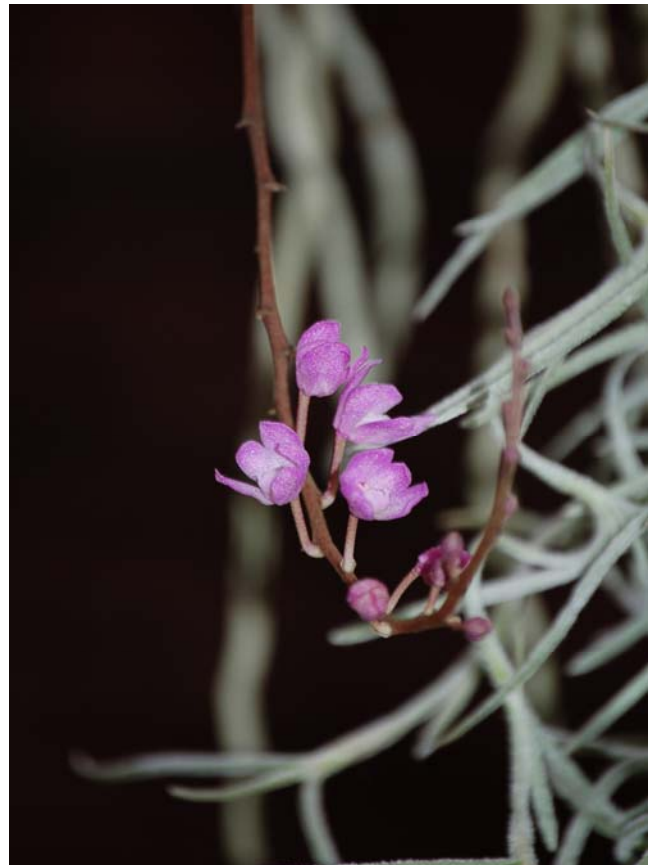
Ondertussen vond ik in 'The Australian Orchid Review' van februari '96 een artikeltje van de hand van Ian Walters, uitgerekend iemand van 'Burleigh Park'. Hij noemt de plantjes 'Pink Bells' hij beschrijft een vindplaats in Australië, zonder evenwel de naam van de vindplaats, hoogte of streek te vernoemen. Vooral dat viel me wat tegen. Immers het is eerder reeds vastgesteld dat aan de hand van gegevens betreffende de natuurlijke habitus het vaak mogelijk is om de juiste kweekomstandigheden te bepalen. Verder specificeerde hij evenwel dat hij planten aantrof in een kloof nabij een waterval waar de plantjes groeiden in scheuren tussen stenen. Blootgesteld aan hevige zon en dan ook rood verkleurde, korte stugge bladeren. Ook de bloeiwijze is iets korter en compacter. Verderop echter vond hij van op rotsen als het ware opgericht tussen het gras en enig sinds beschut, plantjes met een wat langere, ijlere bloei- en groeiwijze. Volgens hem werd dit laatste plantje *S.roseus* of *S.ceciliae* var. *roseus* genoemd. Doch bij nader inzicht is het wellicht dezelfde plant met louter afwijkende groeiwijze omwille van de omstandigheden

S.ceciliae heeft rare-purperen bloemen met een witte schoenvormige lip. Iets waar het geslacht trouwens zijn naam aan te danken heeft: SARCOS is immers vlezig en CHEILOS lip. In de schoenvormige lip vind je een donker purperen tekening. De sepalen en petalen hebben 3 langsnerven, die je amper ziet. En de totale bloemdiameter is ongeveer 1 tot 1,5 cm. De bladeren groeien monopodiaal, kort gesteeld en doen mij wat aan *Thrixspernum* danken.

Een mij bijzonder opvallende vermelding in het artikel van Ian Walters is de vermelding van het voorkomen van de natuurhybride *Dendrobium x ruppium* welke een hybride is tussen *D.speciosum* en *D.ruppianum*. Naar mijn mening zegt dit meer over de verscheidenheid qua voorkomen van deze planten, dan wel over de vindplaats van *S.ceciliae*. Immers de verspreiding van *D.speciosum* varieert van extreem zuidelijk tot in het noorden van Australië. Terwijl *S.ceciliae* eerder een typisch warme soort lijkt, althans met de kweekervaring die ik heb..

Ik ging verder op zoek. In 'Australasian Sarcanthinae' van A.W.Dockrill vond ik de perfecte beschrijving. *S.ceciliae* zou beschreven zijn door

F.Muell. en zo variabel dat mogelijk 'andere' *Sarcophilussen* niet veel meer zouden zijn dan een variant. Zo vermeld men *S.eriochilus* als een mogelijke variant. Ook een albavorm *S.ceciliae* var. *albus* is vermeld evenals de door Ian Walters vernoemde *C.roseus*, die vooral te onderscheiden zou zijn aan de niet behaarde lip. Maar op mijn eigen plant is de beharing op de kleine schoenvormige lip ook haast niet te zien, alhoewel toch aanwezig. Qua vindplaats spreekt men over eerder beperkt voorkomen in New South Wales en Cape York Peninsula, vaak op iets hogere plateaus. Zo zou de plant zelden beneden de 500m gevonden zijn. Nu ligt New South Wales vrij zuidelijk en Cape York juist weer uiterst noordelijk in Australië, wat met deze beperkte informatie dus nog alle deuren open laat om te besluiten of desbetreffende planten nu warmer, gematigder of juist iets koeler hoeven gekweekt te worden

Tenslotte zou ik willen besluiten met de boodschap. "Al wie graag eens wat anders kweekt, epifiet of lithofiet en er niet mee zit om kleine bloempjes te oogsten moest dit plantje eens proberen."